

• FØROYA • SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 16.

Lýsingaprisur fyri num. 12 oyru á 1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 21. apríl 1945.

Bladid verður bilagt á posthúsinum, og kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

19. árg.

Javnaðarmannaálitid í pristalsmálinum á tingi.

Minnilutin (J. P. Henriksen) heldur fram:

Socialistarnir vóru við tað sama, kruggið brast á, greiðir yvir, at vørurnar vóru at fara upp í hverjum. Teir settu tí fram uppskot um heinan vegin at seta niður eina nevnd til at gera reglur fyri eini pristalsutrokning. Hetta pristal skuldi vera tann fasti málistokkurin fyri lönviðurskiptum arbeidaranna og teirri fastlentu.

Nevndin, ið sett varð, gjerdi eitt grundarlag fyri pristalsutrokning og var hetta grundarlag nýtt.

Tað er beint, at fyrst tann fyrst valda nevndin og síðani tað seinri setta pristalsráð hava lovt sær at nýta pristalsgrundarlagið øðrvisi enn av fyrstan tíð skrásett. Tíverri er henda broytingin gjerd soleiðis, at hon hevur lækkað pristalið og harvið tær lönir, sum eru settar eftir tí, hóast vørurnar, ið nýttar eru, ikki eru farnar niður, men í mongum lorum dyrkaðar munandi.

Hetta er orsøkin til, at fólk yvirhevar hava merkt og ásaðnað, at tað er torførari at fáa lönina at rækka til nú enn undan krignum, hóast hon eftir ætlanini eftir pristalinum skuldi verið vaksin í sama muni sum vøruprisirnir og harvið kunna keypt eins stóra vørunegd sum undan krignum. Tað er tí eitt fullkomiliga rættveist krav frá Føroya arbeidarafelag at fáa pristalsutrokningina rættaða aftur til tann fyrst nýttta utrokningarháttin, hvat ið er hent við teirri seinastu pristalsutrokningini. So statti, sum tað hjá øllum flokkum var ein avgerð, at lönir skuldu vaksa og lækka eftirsum pristalið vaks ella lækkaði, er tað eitt regluligt og sjálvfylgilt krav hjá Føroya arbeidarafelag, tá tað nú hevur inni á tingi umbøn til Føroya lögtingsmenn um at beina burtur tann meimboga, sum forðar arbeidarum at fáa lön sína hækkaða samsvarandi pristalslækkanini.

Arbeidararnir eru interesseraðir í at fáa hægri lön fyri at kunna verða ferir at keypa tær dyrkaðu vørurnar. Men harvið er eisini sagt, at teir eru eins nógv, ja, meiri interesseraðir í at fáa vørurnar niður, tí harvið vilja eisini allir teir, og tað er tíverri ein alt ov stórir flokkur, sum einki arbeiði hava, eisini verða hjálptir ein mun.

Samsvarandi við hesa ásaðnan og stöðu, hevur Føroya arbeidarafelag kravt av Føroya lögtingsmonnum löggevan, sum við tað sama, sum lönin fer upp trýstur vøruprisirnir munandi niður. Tað er sagt imóti hesum tvífalda kravi arbeidaranna, at teir harvið krevja meira enn rimiliga samsýning fyri vørudýrkanina, men hertil er at ávísar, at so statti sum pristalið hevur verið ov lágt í mun til pristdýrkanina og harvið orsakað teimum ov litið viðurgjald fyri dýrtíðina, er tað einki annað enn eitt rimiligt krav, at teir í hesum fjórðingsári fáa eitt sindur av viðurgjaldi fyri tað, sum teir hava fingið ov litið frammanundan. Tað er einans talan um eina eykaviðbót fyri hetta fjórðingsárið. Fyri næsta fjórðingsár verður lönin hækkað samsvarandi teir lækkaðu vøruprisirnir.

Undirskrivaði minniluti tekur undir við Føroya arbeidarafelag og setur fram uppskot um at taka av lönstedgina, so lönir lógliga kunna javnast samsvarandi pristalið 284.

Harnæst verður sett fram uppskot um:

a) Í fyrstu syftu eina innflytingarmíðstöð (-Central) til innflytan av øllum vörum, ið Føroyingar nýta.
b) Í øðru syftu við lóg at lækka ágóðan hjá heilsølu- og smáðølu-mönnum.

c) Maksimalprisur settar á allar vörur.

d) Beinleiðis studning til niðursetan av prisum á ávisum neyðsynjarvörum.

e) Setan av nevnd til samráðan við Bretar um lækkan av farmargjaldinum og til umskipan av handlinum við Bretland soleiðis, at tað skal vera Føroyingum frítt at keypa har, ið biligastar og óastar vörur eru at fáa.

Minnilutin leggur hin stersta tydingina, at alt verður gjert, ið gerast kann, fyri at fáa vøruprisirnir lækkaðar. Tað er greitt, at ónaturliga høgir lönir torførgera arbeidið, ið er tað tydingarmesta, ja sjálvt grundarlagið fyri livinum hjá fjøldini. Og tað er ein syrgiliga verunleiki, at okkara land — serliga er tað tilfellið úti á byggunum — ongantíð í søguni hevur verið so hart rakt av arbeiðsloysi sum nú. Úti á byggunum situr fjøldin av okkara fiskimonn-

um og arbeidarum í vinnuløysi, men er kortini prísgevin at keypa tær ræðuliga dýru vørurnar. Hesin verunleikin er so mikið meira dapur og »tragiskur« sum tað, at land okkara ongantíð hevur goymt so stór evni, peningaliga styrki, at seta arbeiðið á stovn sum nú.

(Uppskotini eru sett aðra staðni í blaðnum).

Gróðrarfriður.

Tað hevur av og á verið skrivað í blæðini um hvussu torført tað er at gera nakað við velting nærhendis Havnini, tí eingin avgreði kann standa í frið fyri seyði, gásum, rótatjóvum og øðrum óvargadjórum. Í »Dimmalætting« nr. 27 hevði P. Jensen eina sera sakliga og skilagóða grein um sama evni.

At tað ikki er uttan orsøk hesar greinirnar eru framkommar, er øllum greitt. Ætlanin við teimum er eisini klár: at fáa rættu avvarandi at beta um óskilið — men einki hendir. Til ómetuligan skaða fyri jarðabrukið heldur óskilið fram ár undan ári. Hvi? Tí teir rættu avvarandi vilja ikki koma fram.

»Manden med Ansaret« er ikki at finna. Eru hann ella teir so ikki til? Eg meini jo. Tað má vera býráðið og politun. Altså fyrst og fremst landfóti og borgmeistarinn. Teir hava skyldu til at taka sær av hesum beint nú, so gróðrarfriður kann verða tryggjaður til komandi summar. Eftir galdandi lóg eigur býráðið at útnevna tryggjar gardsásynsmenn.

Hesir eiga at kunna eftir hvar tað er gæið við útgerðum ið skulu halda fenaðinum úti. Teir áttu eisini at kunna eftir hvar tað eru hesi, ið ganga leys. Tá hetta er gjørt eiga teir at geva frásegn til politun, ið so eigur at syrgja fyri at brekini verða rættað fyri kostnað eigarans við ella uttan hansara vilja.

Gongur fenaður um lóðini á útgerðum, hvat hann verunliga ger, eigur býráðið at syrgja fyri, at gardsaliðini á øllum trafikvegum verða býtt um við modernað gardsalið (ristum), men ikki við tí á Sanatoriavegunum sum fyrimynd.

Harumframt eigur politun ella býráðið at peika út nakrar álitismenn hvørs skylda tað skal vera at geva inn klagu til politun, um teir eru varnir við stuldur av rótum. Og tjóvarnir — antin teir eru stórir ella smár — eiga at

Uppskotini í pristalsmálinum

Á tingi í eykatingsetuni 1945.

Javnaðarmannauppskotini.

Javnaðarmennu tóku undir við Føroya arbeidarum um at regulera lönirnar eftir pristalinum 284. Men eftir pris- og lönsteddingarlógini kunnu arbeidarar ikki fáa lön eftir hægri pristali enn 269.

Tað er tí neyðugt at avtaka tann part í lógini, ið viðvíkur lönstedgan. Javnaðarmenn settu tí fylgjandi uppskot fram um hetta:

A: Bráðfengis fyriskipan fyri Føroyar um arbeiðslønir o. a.

§ 1.

§ 5, annað stykki, í kunngerð nr. 6, 23. mars 1943, sbr. kunngerð nr. 14, 5. januar 1944, fer úr gildi frá 1. apríl 1945 at rokna.

§ 2.

Hesar fyriskipanir koma í gildi beina vegin.

Prisirnir eru rótin til ólagið og flækjuni, sum uppi er í dag. Teir eru so nógv ov høgir.

Javnaðarmenn hava tí sett fram fylgjandi 2 uppskot, ið vildu sett prisirnir niður við tað sama.

I fyrstu syftu (prinsipi):

B: Bráðfengis fyriskipanir fyri Føroyar um einarætt fyri lögtingið til innflytan av vörum.

§ 1.

Frá 1. juni 1945 at rokna er bert Føroya Løgtingi loyvt at innflyta til Føroya vörur av einumhverjum slagi, ætlað til framsølu. Frá nevnda degi hevur lögtingið einarætt til en gros sølu av nevndu vörum.

§ 2.

Landsnevndin ásetur nærri reglur fyri Føroya landshandils sølu av vörum, ið verða innfluttar samsvarandi § 1, og stjórn landshandilsins skal áseta hægstaprisin.

vera sektaðir, so fólk kann fáa virðing fyri lóg og rætti og koma aftur til tað áskoðan, at tað er skomm at stjála.

Tað er mikið gott at lógir vera gjerdar í mettravis, men landið verður ikki bygt við lóg uttan syrgt verður fyri av lógregluni, at lógin verður vvirðildin og virð.

Annars er »Lov om Hegn og Markfred« av 18. Mai 1937 í mongum lorum nógv ov lin og treingir til broyting.

E. A. D.